

Pr. C. num. 2.

6
DE
DOMINII ADQUISITIONE
PER PROCVRATOREM

PRAESIDE

D. IOANNE CAROLO GEBHARDO
REINHARDO

IVRIS FEVDALIS IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
PROFESSORE PVBLICO IVDICII PROVINCIALIS IN
MARCH. LVSATIAE INFER. ET FACVLT. IVRID
ASSESS. ORDIN.

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE
HONORIBVS

RITE CONSEQVENDIS

DIE XII. IANVARII MDCCCCLXXVIII

H. L. Q. C. DISPVTABIT

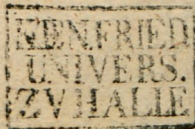
AVCTOR

CAROLVS FERDINANDVS SCHMID

IVRIS VTRIVSQVE CANDIDATVS

VITEMBERGAE

LITTERIS CAROLI CHRIST. DÜRRH ACAD. A TYPIS

P 186.

1998 6. 22

DE
DOMINI ADQUISITIONE
PER PROVINCIALE

TRIALE

DOCTORE CAROLO GERHARDO

REINHARDO

PROFESSORE IN ACADEMIA VITIMBERGENSI

PROFESSORE IN ACADEMIA VITIMBERGENSI

MARCHI LYSANIAE ET PALATINUS

IN ACADEMIA

PROFESSORIS IN ACADEMIA VITIMBERGENSI

HONORABILIS

REVERENDISSIMO

DOCTORI CAROLO GERHARDO

REINHARDO

AVCTORI

CAROLVS FERDINANDVS SCHMIDT

PROFESSORIS IN ACADEMIA VITIMBERGENSI

VITIMBERGAE

IN ACADEMIA VITIMBERGENSI

I

Diuersos antiquitus officii procuratoris agnouit limites scientia legalis, quos quidem anquirendi pro virum modulo, scribendi opportunitas praebet occasionem. Procurator est is, qui negotia aliena domini mandatu administrat *l. 1. pr. D. de procur.* Duo itaque, secundum **VLP IANI** definitionem, requiruntur ad procuratoris officium. Quorum quidem prius antecedit oportet, puta mandatum; alterum subsequatur, negotiorum administratio, quorum expediendorum causa dominus mandatum dedit. Quare fit, ut, si vnum aut alterum desit, procuratoris munus euanescat. Mandato enim deficiente, si quis aliena negotia administranda suscepit, negotiorum gestor, vel defensor, procurator rei, vel voluntarius, **CIC. Brut. cap. IV. PAVL. rec. sent. l. 3. 3.** proprie, procurator autem improprie appellatur, ut in *lege 13. §. 12. D. de hered. pet. ll. 12. §. ult. 34. §. 6. et 58. D. de solut.* Quid administratione non subsequuta sentiendum sit, renunciandi mens scilicet, re adhuc integra, ex eo apparet, quod

mandatum non suscipere liberum sit cuilibet, hic autem, qui renunciauit, hoc facto declaret mandati suscepti poenitentiam, atque propter rei integritatem pro eo, qui ab initio suscipere noluerit, habeatur, nec iniuria *l. 22. D. mand. §. ult.* Mandatum autem a domino proficisci debet, id est ab eo, qui liberam habet negotiorum suorum atque bonorum administrationem. Nullus procurator constituitur ab eo, qui non sit dominus, veluti negotiorum gestore. Qui enim huius mandatu negotia aliena gerit, procurator non est, quamuis negotiorum gestori mandati teneatur. Quod sequitur ex supra laudata *VLPIANI* definitione atque disertis verbis affirmatur a *PAVLO l. 21. §. 3.* item a *IAVOLENO l. 28. D. de negot. gest.* Magistratus dat tutorem atque curatorem, vel actorem *§. 6. Inst. de Curat.* procuratorem numquam, tutor autem atque curator, ex iuris romani subtilitate, ante litis contestationem actorem sibi substituebat, non procuratorem, *l. 11. Cod. de procurator.*

II.

Quod ad verbum *procurare* attinet, longe fortasse antea erat in usu, quam procurator, tamquam ritibus sacris proprium atque mancipatum, inprimis autem expiationi. Procurandi verbo saepius usus est *LIVIUS*, idemque prodigia

digia partim maioribus hostiis, partim lactantibus, procurata esse refert *L. XXI. c. 62. XXVIII. c. II. PLAVTVS* in huius verbi locum substituit comprecari, ut in *Amphitr. act. II. sc. 2. v. 106.* quod ex *TAVBMANNI* sententia nihil aliud est, quam mola falsa aut thure deuenerari, id est, pacem ac veniam a prodigiali Ioue aliisque auerruncis omni suppliciorum atque piamentorum genere examinare. Qui quidem, quamuis de somnii expiatione loquatur, nihilo minus tamen in somniorum infaustorum expiatione procurare vocem solemnem fuisse, *TIBVLLVS* auctor est, *Eleg. L. I. 5. v. 13.*

Ipsę procurauı, ne possent faeua nocere,

Somnia ter falsa deueneranda mola.

et *L. III, 4. v. 9.*

At natum in curas hominum genus, omina noctis

Farre pio placant et saliente mica.

Fulgur procurare apud *SVETONIVM* occurrit in *Galb. c. 4. CICERO L. I. c. 2. de diuin.* monstrorum procuratio nem siue interpretationem ex haruspicum doctrina refert. Qua de causa haruspices prodigiatōres procul dubio vocabantur, quorum meminit *FESTVS* sub voce *prodigiatōres*, *CAPITOLINVM*, in *Pertinace, c. II.* imperatorem hostiae cor, quum id vellet procurare, non deprehendisse

enarrantem, procurare pro interpretari dixisse manifestum est. Sunt, praeter hanc, aliae ac multifariae huius verbi significationes, quarum aliquas addere lubet. Ita VIRGILIUS, in *Aeneid. Libr. IX. v. 159.* corpora procurare, pro simplici, itemque PLAVTVS, in *Poen. prol.* nutrices pueros infantes minutulos procurare dixere. SENECAE *Ep. 123.* dementiae notanti, res procurandi heredi suo, procurare idem significat, quod anxie et ex voto heredis curare. Vfurpatur denique eodem significatu, quo administrare, operam suam alicui accommodare, rem alieno nomine gerere, alterius personam sustinere, ex alterius persona agere, quam plurimis locis non solum aliorum auctorum, verum etiam, qui non sunt inferiori loco ponendi, Iurisconsultorum.

III.

Procuratoris denominatio ex eo fortasse originem traxit, ut ISIDORO *Orig. L. IX. c. 4* placet, quod curatoris vice fungitur procurator, quasi propter curatorem, sicuti proconsul pro Consule. Immo et curatores fuisse procuratores vocatos ex *l. i. C. si tutor vel curator interu.* apparet. Ita, qui ut tutores vel curatores pupillorum aut puberum negotia gerunt, pro tutore atque pro cura-

curatore negotia gerere dicuntur, *D. de eo, qui pro tut. proue curat. neg. gessit.* Qui impediuntur maiores, quo minus negotiis suis superfint, his, aut potius horum negotiis, datur curator. Qui rebus suis superesse vel nolunt, vel ob aliud impedimentum praeter id, cuius causa curatoris officium obtinet ex lege, non possunt, procuratorem sibi eligunt atque constituunt.

IV.

Quum autem negotia sint, quae a procuratoribus suscepta geruntur, sicuti *negotii* vocabulum quam latissime patet, ita etiam perutile erit, aliquot, quibus vsurpetur, notiones in medium proferre, ut, quam variae sint procuratoris partes, exinde intelligatur. Negotium omne dicitur, quod nos habet occupatos, quod nos impellit, ut faciamus, vel, ab alio ut fiat, curemus. Quo sensu contrarium est otium. Bona etiam atque res negotiis continentur itemque negotia appellantur. *Inst. de curat.* et alibi. Interdum negotium accipitur pro lite, *l. 20. C. de procurat.* interdum pro contractu et quouis in genere, ut *Inst. de oblig. quasi ex contr. §. 6. l. 1. D. de aestimator. l. 19. et 15. D. de praescript. verb. l. 3. D. de reb. auctorit. iud. possid. l. 5. de reg. iur.* Ex quo vulgata
Iuris-

 Jurisconsultorum loquendi ratio promanuit, negotium
 contrahere *l. 4. D. quod iussu, l. 50. D. de iure dot.* Adeo,
 ut actio etiam, quae datur ex contractu vero, dicatur da-
 ri ex negotio gesto, ut *l. 1. §. 5. D. de his, qui deiec.*
 Haud raro et pro negotiatione sumitur *l. 3. l. 5. l. 19. §.*
2. D. de instit. actione. Omnium fere frequentissime ac-
 cipitur pro eo negotio, quod quis, nullo mandato domini
 interueniente, inmo etiam domino ignorante, administrat,
 quomodo in Digestorum titulo de negotiis gestis. Sed et
 negotium gerere pro contrahere dicitur *Inst. de inut. sti-*
pul. §. 9.

V.

Sunt itaque procuratores negotiorum ratione vel iu-
 diciales, vel extraiudiciales, prout negotia vel sunt in iu-
 dicio expedienda, vel extra iudicium peraguntur. Illi, de
 quibus praecipue differit Digestorum titulus de procura-
 toribus, dantur ad mouendas instituendasque actiones vel
 lites exsequendas. Hi vero ad reliqua negotia constituuntur
 administranda, vel, ut cum PAVLO, *recept. sent.*
L. I. tit. III. §. 2. loquamur, ad res administrandas, quos
 MODESTINVS *l. 63. D. de procurat.* si nimirum ad omnia
 negotia essent dati, procuratores totorum bonorum cognos-
 cere

minare

minare videtur. Procuratores nomine alieno litem persequendam suscipientes, siue, ut *l. 86. D. de solut. nuncupantur*, procuratores litis itemque procuratores ad actionem dati secundum *l. 13. D. de pact.* dantur vel ad omne negotium, vel ad negotii partem, sicuti PAVLO placet, *recept. sent. L. I. tit. III. §. 2.* Non autem est, quod dubitemus, quin PAVLVS negotio litem intelligat, cuius expresse meminit eadem propositione, antequam litis summam a parte distinguit, atque litem a rebus. Simili ratione CAIVS *l. 46. §. 4. D. de procurat.* caetera negotia liti opponit. An vero etiam in aliis rebus administrandis, ad litem non spectantibus, idem sentiendum esset, multis dubium fuisse, qui vnus rei mandatum suscipientem procuratoris munere fungi negarent, VLPIANVS, ad POMPONIVM prouocans, docet *l. 1. §. 1. D. de procurat.* Quorum quidem sententiam CICE-RO approbare videtur in *oratione pro Caecina c. 20.* Non quo omnis, inquit, sint procuratores, qui aliquid nostri negotii gerunt. Sed restringit procuratoris notionem ad eum dumtaxat, qui legitime dicebatur procurator nimirum omnium rerum eius, qui in Italia non esset, abessetque reipublicae causa, ideoque paene dominus habebatur, hoc est alieni iuris vicarius. Exemplum, quo illius sententiae propugnatores vsi fuisse videntur, ab epistola aut re ali-

B

qua

qua perferenda, aut nuncio perferendo petitum nihil prod-
est ad illustrandum, quod eo illustrare volebant. Manda-
tum atque negotia aliena procuratorem efficiunt. Quam
ob causam verius esse non solum VLPIANVS asserit, eum
procuratorem esse, qui ad vnam rem datus fit; sed etiam
multis Iustiniani iuris locis affirmatur, exempli gratia
*l. 20. §. 2. D. de domin. adquir. l. 42. de usurpat. l. 12. D. de
solut.*

VI.

Vfus autem, VLPIANVS inquit, *l. 1. §. 2. D. de procur.
procuratoris* perquam necessarius est. Aliter videbatur
Romanis antiquioribus temporibus, qui procuratores a iu-
diciis arcebant. Cur illos repellerent, ratio haec fuisse vi-
detur. Formulis, quibus inclusae erant actiones, agendum
erat in foro, quas suo nomine quemque proferre oportebat;
iisque res propriae petebantur, ideoque nemo alieno no-
mine agere poterat *l. 123. D. de reg. iur.* Sic iam iure
XII. tabb. praesentia vtriusque litigatoris requirebatur,
fragmentum ad rem pertinens exhibet GELLIVS *Noct.
Attic. Libr. XVII, c. 11.* Excipiebantur populus, ser-
uus, pupillus et, ex lege Hostilia, pro iis, qui apud ho-
stes aut reipublicae causa aberant, furti actio, *pr. Inst. de
iis,*

is, per quos agere possumus. Quae quidem nimis angustae limitationes, vñ edocente, ampliatae sunt atque laxatae fictione praetoris, iniquitatem iuris stricti pro more corrigentis, dominio litis excogitato. Prius autem, quam procuratores admitterentur, admittebantur procul dubio cognitores, quod inde colligi licet, quia domino praesente litem administrabant ideoque antiquis ritibus, quum parum eos inflecterent, magis conueniebant. Quando admitti coeperint, mihi quidem cognitum non esse lubenter fateor. Meminit eorum CICERO *ad Herennium Libr. II. c. 53. in oratione pro Rosc. Amer.* atque *in oratione pro Caecin.* FESTVS atque ASCONIVS PEDIANVS, sub eadem voce; meminit eorum PAVLVS *recept. sent. Lib. I. tit. 2.* In Iure Iustiniano nuspian eorum fit mentio, quum cognitoris nomen abicere placuerit IVSTINIANO atque procuratorem tantum retinere.

VII.

Procuratores, qui extraiudicialia procurauerint negotia, antiquioribus reipublicae romanae temporibus magis in vñ fuisse, quam procuratores litis, procuratores nempe, qui non essent serui, pro certo affirmare non ausim, quamuis, iam CICERONEM *in orat. pro S. Rosc. Amerino* officium

cium procuratoris iusto commendasse elogio, sciam. In quibus rebus, inquit, ipsi supereffe non possumus, in his operae nostrae vicaria fides amicorum supponitur, quam qui laedit, oppugnat omnium commune praesidium, et, quantum in ipso est, disturbat vitae societatem. Serius enim iure recipiebatur negotiorum gestio per alios, quam nostros. Seruos, quibus rerum domesticarum administratio a domino iniungebatur, non video, cur ab eo tempore saltem, quo crescebat seruorum multitudo, singulisque ministeriis singuli praeponerentur, seruos procuratores existisse non concedamus. Ita PLAVTVS condum-promum commemorat cellarium ministrum, *Pseudoli act. II. scen. 2. v. 14.* qui se tamquam peni procuratorem atriensi, quasi suppromo, cuius mentio fit apud eundem, *militis gloriosi act. III. scen. 2.* imperare iacet. Atrienses vero, quos inter lautiores atque honoratiores seruos numerat CICERO *Parad. V. et PLAVTVS Afin. act. II. scen. 2.* atrium obseruabant, vbi coenabatur et supellectilem aedium aut villae exponebant et, vt omnia munda praestarentur, curabant. Condebant igitur atque promebant ad eorum exemplum, qui ab esculentis atque poculentis promendis atque condendis condi-promi dicebantur; vtrique vero, latiori significato, atriensium nomine, sicuti praeter hos et alii fortasse, insig-

insigniebantur. Atrienfium, supellectilem procurantium,
partes quasdam iocose sub sua persona describere videtur
HORATIVS *Ep. I. 5.* his versibus:

*Haec ego procurare et idoneus imperor et non
Inuitus, ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares, ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te.*

Procuratores etiam vocabantur serui rustici, quorum cel-
lam supra ianuam constituit COLVMELLA *L. I. c. 6.* vt vil-
licum obseruent et intrantium exeuntiumque conspectum
habeant. Quibus inferiores fuisse actores testatur PLI-
NIVS *Ep. III. 19.* quum vna res vni subesset procuratori,
pluribus autem actoribus. Quos etiam VLPIANVS *l. 1.
§. 1. D. de fugitiuis.* per possessorum procuratores indicasse,
vel saltem iis comprehendisse videtur. Erant denique serui,
vicarii dicti, quos lautiores alii quasi subseruos habebant,
qui eorum vices gererent. Meminit eorum SENECA *de
tranquillitate animi c. VIII.* vbi vid. LIPSIVS in adnot.
A IUSTINIANO, *Inst. de leg. §. 17.* et ante eum a MAR-
TIALI, describitur seruus vicarius, seruus inferioris no-
tae et ipsius ordinarii serui subseruus. Huiusmodi igitur
feruorum procuratores esse arbitror, qui apud CAPITO-
LINVM occurrunt in *Maximinis c. VIII.* Maximinus, in-

B 3

quit,

quit, meminerat, se Romae etiam a seruis nobilium contentum esse, ita, vt ne a procuratoribus quidem eorum videretur.

VIII.

Quamuis autem ex his seruos procuratorum nomen gefisse satis appareat, nihilo minus tamen haud parum aberat, quin procuratorum munere fungerentur. Negotia, quae seruis gerenda committebantur, erant domestica. Modus committendi iussus. Seruum inter et dominum quemadmodum nulla conuentio, ita etiam nullum erat mandatum. Mandamus libero homini, imperamus villico aut seruo, CICERO *de orat. L. I.* Habebatur seruus pro mortuo, *l. 32. D. de reg. iur.* adeoque prorsus carebat persona in iudicio agendi, *l. 33. D. de procurat. et l. 15. D. ex quibus causis.* Si vellent itaque domini seruum procuratoris loco habere, opus erat antea manumissione, quam inter iustas manumittendi causas refert IVSTINIANVS *Inst. qui et quibus ex causis manumittere non possunt §. 5.* Quod quidem effecit, vt liberae personae, quibus facultas inerat, in se recipiendi, quidquid rogabantur, procuratorem denominationem sibi vindicarent, sicuti procuratores idem significarent, quod homines priuatorum potestati nullatenus sub-

ieci

iekti. Libera persona vocatur procurator *Inst. per quas personas adquir.* §. 5. l. 20. §. 2. *D. de adquir. rer. dom. l. 1. Cod. per quas personas adquir. l. 1. Cod. de adquir. et retinend. possess.* Ita etiam quisquis de liberis fit, procuratoris nomine appellandus esse videtur *CICERONI in orat. pro Caecin. c. 20.*

IX.

Quibus quidem praemissis, quae, nisi praemitterentur, sequentibus fortasse desiderarentur, res ipsa me monet, vt ad ipsam argumenti pertractationem accedam. Per nosmet ipsos nobis adquiri posse, dummodo licite, quis est, qui neget; quod ius, quod vetet? An vero etiam, aliorum ministerio intercedente, aliquid nobis adiici possit, prius, quo iure, definiendum est, quam, an possit, neges vel affirmes. Aliter nobis acquiritur per alios ex iure naturali, aliter ex iure ciuili. Per nostros nobis acquiritur ex utroque; per extraneos ex iure naturali, non autem ex iure romano. Et ex hoc vetustiori omnino nihil. An vero etiam ex recentiori et quomodo, hoc est, de quo breuius disserere constitui. Extranei, quatenus nostris opponuntur, omnes, qui sui sunt iuris, censentur. Sunt autem nostri, prout est iure vel sic, vel aliter constitutum vt no-

fri

stri sint, varii atque diuersi. Non, vt vnum proferam exemplum, omnibus gentibus communis est talis patria potestas, qualis recepta erat in republica romana, quatenus iure, omnibus gentibus propria, quatenus natura innitur. Quare fit, vt, qui ex hoc iure nostri existunt, ex altero extraneis magis accedant; ex hoc autem extranei interdum nostri potius esse videantur; qui ex altero semper pro extraneis habentur. Quare fit, vt, quomodo differt, ratione personarum, ita etiam in eo, quod circa acquisitionem per alias personas praeter nosmet ipsos atque nostros iustum atque legitimum censet, haud parum discrepet ius romanum a iure naturali.

X.

Prius autem, quam de eo, quod Romanis placuit, agam, cur sit de hac re aliter sentiendum ex iuris naturalis principiis, vt altius inuestigem, non a re alienum videtur. Tum enim melius apparebit, quod Romanos mouerit, vt ius naturale circa hanc materiam relinquerent aut potius sibi accommodando informarent. De voluntate nostra, nisi constet alteri, nullum est factum nobis imputandum. Constat tacite vel expresse. Tacite, facto voluntatem declarante, cuius extamur auctores, vel nosmet ipsi, ita, vt
volun-

voluntas factumque vno actu, vna eademque contineatur
 persona, vel ipsi quidem in simulque per alios ea conditio-
 ne, vt, quidquid hi faciant iuxta voluntatem nostram, quod
 ad factum pertinet, a nobis alienum, quod ad voluntatem,
 facti causam atque originem, nobis quam coniunctissimum
 existimetur. Vt, quod alius fecit, non sibi, sed alteri attri-
 buatur, efficitur consensu duorum, quorum alter alterius
 nomine promittit, alter rogat, vt ille promittat. Vtroque
 consentiente, quod hic intra mandati limites egit, is egisse
 censetur, cuius nomine egit, propterea quod egit praeci-
 pue non ex sua sed ex alterius voluntate. Eo autem ipso,
 quod mandatarii voluntas in vnum quasi coalescere debet
 cum animo mandantis, fit, vt vterque vnam conficiat per-
 sonam, quamdiu vtrique inest vna eademque voluntas.
 Vbi vna persona, cui adquiratur, nullum est dubium, ei
 videlicet, quae habet animum acquirendi. Procurator ha-
 bet quidem, habeatque oportet, animum acquirendi, non
 sibi, sed alteri. Quidquid igitur apprehendat, occupet, ac-
 cipiat, apprehendere, occupare, accipere intelligitur, qui
 voluit, vt suo apprehenderetur nomine, occuparetur, ac-
 ciperetur. Ita et qui in piscando, aucupando, venando,
 margaritas legendo operam addixere aliis, statim, quod oc-
 cupauerunt, adquirunt ipsis, quibus operam accommoda-
 runt,

C

runt,

runt, GROTIUS *de iure belli ac pacis* L. III. c. 6. §. 9. 'qui et apud Graecos, qui in Olympiis certarent, praemia adquisi- uisse iis, a quibus mitterentur, tradit.

XI.

Si quis interroget, an possessio sine dominio, seu do- minium sine possessione per procuratorem adquiratur iure naturali, non est, quod dubitemus, neque possessionis ra- tione neque dominii. Vtrumque enim, quod ad personas, mandantem atque mandatarium, attinet, non est iure di- stinctum atque separatum. Quis possidere incipit? Qui occupat, an, qui occupantis ministerio utitur, ut possessio- nem inchoet? Quis possidet? Qui rogauit, ut sibi posside- retur, an, qui, rogatus, rem, quam tenet, possidere nonuult? Quis denique dominus existit? Qui rem detinet, citra omnem habendi animum atque possidendi dominique ad- fectionem, an, qui ipse quidem corporaliter rem non tenet, tenet autem ex pacto per alium eo animo, ut solus possideat atque ipsum detinentem non minus, quam caeteros omnes tum a possessione, tum a dispositione excludat? Quo au- tem momento dominus esse incipiat, qui per alium domi- nium nanciscitur, satis iamiam est apertum per se atque lu- culentum. Quo enim alio, quam quo procuratori traditur,
 procu-

procurator autem accipit, occupat, apprehendit? Nihil igitur opus est, vt mandati dominus, procuratore accipiente occupante, apprehendente, ipse corporalem ingrediatur possessionem eademque dominium.

XII.

Longe aliter de hac re placuit Romanis, qui per nullas personas praeter eas, quae sint in nostra potestate constitutae, nobis aliquid adquiri, sibi persuaderent, quum factis iamiam pateret quaestus per eos, qui alienae subditi erant potestati, et quidem potestati, quam dabat atque agnoscebat ius ipsum civile. Superfluum igitur existimabant, immo iniquum, quod stricto iure non licebat, ideoque vt per aequitatem atque benignam iuris interpretationem licitum esset, primo initio non curabant. Rationem enim non videbant, qua liberae personae ita iungerentur vt, salua earum libertate, quod adquirent, non sibi, sed alteri adquirere viderentur. Obstabat, quo minus viderent, quod recentioribus temporibus receptum esse PAVLVS, atque VLPPIANVS affirmant, si nihil aliud, possessionem minime alteri per alterum adici posse, mancipationis atque traditionis solemnitas, quae ipsius tum alienantis tum adquirentis praesentiam desiderabat. Qua de causa alterius ministe-

C 2

rium,

rium, sicuti irritum frustraneumque, ita etiam illicitum erat atque prohibitum. Ad quod fortasse accedebat, ut mandatum, quod censabant ex officio et amicitia proficisci *l. 1. §. 4. D. Mand. vel contra*, initio non crederent obligationem constituere, GERH. NOODT *Probab. L. IV. cap. XII.* nec satis firmum putarent, ut liberae personae, non ex sua, sed ex alterius persona agerent; et, quum iure solum patriae atque dominicae potestatis vinculum, facultate per seruos atque filios acquirendi coniunctum viderent, indignum quasi crederent, si extraneis atque liberis personis applicaretur, quod de iis, qui non sui iuris essent, certum erat indubitatumque. Qui enim in potestate alterius erat, CAIO teste, nihil suum habere poterat, *l. 10. §. 1. D. de adquir. rer. domin.* neque possidere intelligebatur, qui, secundum MDESTINVM, ipse possidebatur, *l. 54. §. 4. eod.* Praeter filiosfamilias atque seruos vel usufructuarios vel bona fide seruientes nulli erant alii, per quos acquireretur ex iure romano. Nihilominus tamen eximebatur postea procurator personis, rebus, per procuratorem acquirere prohibitis, possessio et quidquid naturaliter acquireretur.

XIII.

Possessio nihil est aliud, quam rei detentio animo adfectioneque possidendi, *l. 2. Cod. de praescript. XXX annor.*

Est

Est autem possessio alia, quae iure consistit, alia, quae corpore; illa civilis, haec naturalis dicitur *l. 10. Cod. de acquir. possess.* Civilis iure atque animo constat, quae et iusta dicitur per eminentiam atque corporali opponitur *l. 24. D. de acquir. possess.* Vnde apparet, civilem possessionem non solum esse facti, quia detentio est, id est usus rei, verum etiam animi, quia adfectione cernitur atque voluntate, opinione atque cogitatione domini. Civilem itaque habet quilibet rei detentor, credens, se esse dominum et detinere ex iusta causa, qua dominium quaeri fas est. Acquiritur utraque possessio, tum naturalis, quae est iure atque adfectione domini destituta, non autem iure possessionis, tum etiam civilis, animo et corpore, id est, corporali apprehensione neque animo aut corpore separatim, sed coniunctim *ex lege 4. Cod. de acquir. possess. et l. 3. §. 1. D. eod.* Quod adeo verum creditum est omnibus temporibus, ut, quamvis de hac re diuersae sentirent Iurisconsulti ex diuersis sectarum principii, nemo tamen eorum vnum ab altero, corporalem apprehensionem ab animo possidendi, vel hunc ab illo prorsus separari posse statuerit. Omne enim, quod eis dissentendi occasionem praebebat, hoc erat, ut quibusdam casibus paululum discedendum esse a regula videretur. Quare vel excipiebant quaedam, quae animo magis, quam cor-

pore, apprehendi existimabant, quod fit *l. 51. D. de acquir. possess.* vel ubique apprehensionem atque possidendi adfectum parem esse oportere, arbitrabantur. Quibus SABINUM principem existisse PAVLVS tradit *l. 3. §. 3. D. de acquir. possess.* Eo ipso etiam possessionis adquisitio per procuratorem, quam comprobat CELSVS *l. 18. D. de acquir. possess.* non admittenda fortasse videbatur iis, qui sententiam SABINI veriolem esse putabant. MODESTINVS, *l. 53. D. de acquir. rer. domin.* ea, quae ciuilliter, per eos, qui in potestate sunt nostra, ab iis distinguit, quae naturaliter acquiruntur, veluti possessio, quam per quemlibet nobis volentibus acquirendam esse censet. Distinctio autem, quam profert, quod ad possessionem pertinet, nihil noui atque incogniti exhibet, adeo, vt, quod omnes affirmant, potius ea affirmetur, quam refutetur, nullam acquiri possessionem, nisi per actum naturalem, puta apprehensionem atque occupationem; naturalem actum quamuis adsignet Iurisconsultus procuratori, multum tamen abest, quin ipsam possessionis acquisitionem procuratore solo perfici posse fateatur, quippe quum animum ex parte mandantis dubio procul supponat. Qua cum conuenit, quod CELSO placuit, procuratorem alienae possessioni praestare ministerium; item etiam PAVLO *l. 1. §. 20. D. de acquir. possess.*

XIV. At

XIV.

At si possessionem quodammodo, non ideo sequitur, ut etiam dominium acquirere liceat per procuratorem. Proprietas nihil habet commune cum possessione, ut **VLPIANVS** ait *l. 12. §. 1. D. de acquir. possess.* In iure constitit dominium, possessio in facto atque iure simul. Quae de causa ne per procuratorem quidem, ex principiis Romanorum praescriptorum acquiri potest, quamvis nobis dominium acquirere velit, quia ius deficit. Adquiritur autem, sicuti possessio, per omnes in nostra potestate constitutos, per quos non solum, ut **CAIVS** inquit *l. 10. §. 3. D. de acquir. rer. domin.* proprietas nobis acquiritur, sed etiam possessio. Quum nihilominus tamen **NERATIVS** *l. 13. D. de acquir. rer. domin.* proprietatem dixerit per procuratorem acquiri mandati domino, quasi vno actu, sine omni iuris ambage, recentiores ab hac sententia haud parum discessisse apparet. Vtitur **VLPIANVS** iisdem paene verbis, *l. 20. §. 2. D. de acquir. rer. domin.* hanc adiciens sentiendi rationem, quia placet, per liberam personam omnium rerum possessionem quaeri posse et per hanc dominium. Quem sequutus est **IUSTINIANVS**, excitans constitutionem **SEVERI**, qua sanxit, quod diu Romae prohibitum erat, quum utilitas contrarium suaderet et,

vt

vt introduceretur, constitutione opus esset, quia, quae iure constituta sunt, non, nisi iure, tolli possunt, *Inst. per quas pers.* §. 5.

XV.

Quod ad ipsam SEPTIMI SEVERI Imperatoris constitutionem attinet, de possessione loquitur, non de dominio. Constitutionis verba haec sunt, quae leguntur *l. 1. Cod. de acquir. possess. Per liberam personam ignorantem quoque adquiri possessionem et postquam scientia interuenerit, usucapionis conditionem inchoari posse, tam ratione utilitatis, quam iurisprudencia, receptum est.* Repetit hanc SEVERI constitutionem IVSTINIANVS §. 5. *Inst. per quas person. cuique acquiritur*, sine omni sententia quod spectat, immutatione; nisi, quod non solum scientibus, dixerit, sed et ignorantibus nobis adquiri possessionem et per hanc possessionem etiam dominium. IVSTINIANO igitur videtur haec esse sententia SEVERI, possessionem non a procuratore, sed per eum adquiri. Porro contendit, si possessionem habeamus, per procuratorem nobis comparatam, per hanc possessionem, non per procuratorem id nostrum fieri, quod possideamus. Denique id intelligit, siue sciamus, siue ignoremus, possessionem traditam esse procuratori, nihil

hil praeter possessionem adquiri, quia scientia non opus est, vt adquiratur possessio, quod luculentum fit *lege 34. §. 1. et 2. lege 49. §. 2. D. de adquir. possess.* dummodo possessio accipiatur a procuratore nostro nomine, hoc est, dummodo procurator accipiat eo animo, vt eam nobis velit accipere, operamque duntaxat suam accommodet, quomodo PAVLO videtur *l. 1. §. 20. eod.* Procuratoris requiritur voluntas in nos transferendi, quae nostro nomine traduntur, propter ipsius mandati qualitatem. Vbi nobiscum non in vnum consentit, procurator non est, sed libera persona, omnino a nobis aliena. Si quis igitur procuratorem aut negotiorum gestorem se profitetur, aut, quum creditur, non neget, eo ipso declarat, se alieno nomine agere, non suo. Hac ratione, vel disertis verbis pro se accipiendo, quae nostro nomine, id est, eo animo, vt nobis adquirantur, traduntur, nihil agit in sua persona sed nobis acquirit iuxta VLPIANI sententiam, *l. 13. D. de donat.* IVLIANVS quidem *l. 37. §. vlt. D. de adquir. rer. domin.* nihil agi dicit, si procuratori traditum sit, vt ad mandati dominum transiret, is autem ea mente acceperit, vt suum faceret. Minus autem contradicit VLPIANO, quam contradicere videtur. Quamquam enim affirmat, nihil agi, eo tamen solummodo defectum acquisitionis ex parte procuratoris indicat, non mandanti adquisitam negans. Cur nobis etiam ignorantibus possessionem adquiri iure sit constitutum,

D

rationem

rationem addit SEVERVS his verbis: *utilitatis causa*; iisdemque verbis prodit PAVLVS *L. V. recept. sentent. tit. 2. §. 2.* VLPPIANVS negotiorum causa gerendorum positam esse refert, quibus nosmet ipsi superesse vel nolumus, vel non possumus, *l. 1. §. 2. D. de procurat.* Cui alia adici potest, a PAVLO proposita, *l. 1. §. 20. D. de acquir. possess.* ne scilicet possessio vacet, si dicamus, per eos non adquiri nobis possessionem, qui nostro nomine accipiunt, alioquin neque is possideret, cui res tradita est, quia non habet animum possidendi, neque is, qui tradidit, quoniam cessit possessionem.

XVI.

Inter Imperatores SEVERVS primus esse videtur, qui de acquirenda possessione per procuratorem ita rescripserit eamque nisi omni modo introduxerit, firmiorem certe sua auctoritate reddiderit magisque definitam. Exstat, quod equidem scio, nulla alius Imperatoris constitutio eiusdem argumenti in Codice Iustiniano ante SEVERVM promulgata. IVSTINIANVS solam SEVERI memorat constitutionem, *Inst. per quas person.* quum, si quis antecedentium Imperatorum idem constituerit, priorem profecto non posthabuisset posteriori. Poterat, nisi temporis ordinem vellet servare, constitutionem adlegare, quam post SEVERVM edidit DIOCLETIANVS atque MAXIMIANVS Imperatores; qua idem affirmant, quod SEVERO placuit. Legitur horum imperatorum constitutio, quae huc pertinet,

net, l. 1. *Cod. per quas person.* quia autem nihil noui tradit, nihil, quo a SEVERO abeant Imperatores, non est, quod eam longius anquiramus. SEVERVS quid constitutione, faepius iamiam commemorata, profecerit, vt quaeramus, ipse nobis auctor exstat, quippe qui iurisprudencia receptum esse confitetur. Quod nullum ante SEVERVM imperatorem talem edidisse constitutionem, verosimile sit, vidimus paulo antea. Quare *recepti* vocabulum, tamquam generalius, iurisprudenciae voce, proxime ei coniuncta limitatum, hoc loco id denotare videtur, quod *receptum ius*, *recepta sententia*, hoc est Iurisconsultorum interpretationes, quae utilitate suadente in commune ius transibant. Ita NERATIVS, TRAIANI coaeuus, l. 13. *D. de adquir. rer. domin.* sicuti supra monstrauius, eiusdem fuit sententiae, et vna cum eo fortasse plures, qui idem asserendo eum vel anteirent, vel sequerentur. Et si res ita sese haberet, consequens esset, vt, quum Iurisconsultorum sententiae priuatae sint, constitutiones principum publicae adeoque illae, quibus principum auctoritas accessit, merito praeferendae, SEVERVS hac constitutione id intenderit, vt, qui iis temporibus aliter sentiendum esse putarent, reiceret atque comprimeret, qui autem sententiam, legis vigore iam antea auctam, quamque ipse fouebat imperator, propugnarent, sua maiestate condecoraret atque defenderet. Sed videamus, ane praeter hoc aliud Seuerianae

constitutioni insit, cuius ei debeamus decisionem. Hoc mihi eo consistere videtur, ut quam accuratissime possessionem secernat ab usufructu conditione, prout res traditur a domino vel a non domino. Quod non ab omnibus observari fortasse intellexerat Imperator, sicuti neglectum esse videmus a NERATIO *l. 13. D. de acquir. rer. domin.* Casum, quem respexisse SEVERVM arbitror, mihi ad hunc modum effingo. Pone, apprehendi a procuratore meo aliquid meo nomine, quod ipsum apprehendisse ignorem; tum acquiritur mihi possessio et quidem ea, qua dominium mihi adcrevit, si is, qui tradidit, fuerit, qui, quod in me conferre volebat, poterat. Sin minus fuerit, ego vero traditionem factam esse ignorem, tum mihi quidem comparata est possessio, non autem ea, quae constituat conditionem usufructuendi, nisi mihi innotescat, quia deest in ignorante bona fides. Momento enim, quo nescire desino, exspirat quasi illa, quam procuratori debeo, possessio, atque egomet ipse eam possessionem inchoare videor, per quam ex lege continuatam dominium acquiritur. Usufructu scientiae incipit interuenientis momento, quia nemo se dominum esse sibi persuadere potest, qui prorsus ignorat, an et quali ex causa possideat. Quod igitur quaesitum est per procuratorem? Nihil profecto, si a non domino traditio facta praeter usufructuendi occasionem. Occasionem tamen per possessionem antea quaesitam. Hoc est, quod

IVSTINIANVM procul dubio adduxit, vt diceret, procuratorem nobis acquirere possessionem atque per hanc dominium, id est, vel dominium ipsum vel vfucapiendi conditionem atque per hanc, non interruptam, denique dominium.

XVII.

Post SEVERVM aliam adhuc, praeter illam, paragrapho antecedente citatam, edidere Imperatores DIOCLETIANVS atque MAXIMIANVS, *Cod. de acquir. possess. l. 8.* qua non solum possessionem, verum etiam dominium ipsum per procuratorem comparari non negauerunt. *Per procuratorem*, inquit, *possessionem et si proprietatem ab hac separari non possit, dominium etiam quaeri placuit.* Sustulisse videntur omnes iuris ambages atque subtilitates, quae impedimento erant, quo minus dominium statim mandati domino accederet, si procurator a vero domino, cui ius esset dominium in alium transferendi, acceptaret. Videntur, non sustulerunt. Non sustulerunt, nec etiam potuerunt. Immo, si diligentius verba inspiciamus, neque vllum adiecere, neque detraxere constitutioni SEVERI, eam qui magis nouo robore adiuuantes suam fecere, quam nouam. Concedunt possessionem per procuratorem, sicuti SEVERVS, et, si ab hac separari non possit proprietatem, etiam dominium, sicuti SEVERVS, iuxta interpretationem Iustinianeam, supra laudatam, talem intelligens possessionem, per quam acquiri potest dominium, vt necesse non fuerit, de do-

minio adiungere, quum illud procurator non adquirat. Ad loquendi rationem quod attinet, eadem fere vſuseſt **NERATIVS**, quum diceret, dominium nobis adquiri per procuratorem, ſi ei noſtro nomine tradita ſit; a vero ſcilicet domino, propterea quod hoc caſu proprietas non poteſt ſeparari a poſſeſſione, nec, quis dominium habeat, diutius dubitari. Vt autem, qui procuratori tradit, ea mente tradat, vt ei adquiratur, cuius nomine procurator accipit, hoc æquitas magis poſtulare videtur, quam vt ideo neceſſarium ſit, quia ius ita voluit.

XVIII.

Superest, vt, quomodo ius naturale conciliari poſſit circa hanc materiam cum Iure romano, imperatorum conſtitutionibus informato, aut potius re ipſa conſpiret, inquirendo paulisper commoremur. Quod non difficile erit, ſi iuris rationem penſitemus, quæ neceſſitatem iniungebat imperatoribus, niſi ius ipſum tollere vellent, non aliter conſtituendi, atque nihil aliud admittendi, quam dominii adquiſitionem per poſſeſſionem procuratore adminiſtratam. Procurator enim non poſſidet, quia caret animo poſſidendi, neque vult ſibi adquirere dominium neque poteſt, quia expertus eſt domini adfectionis; fieri denique poteſt, vt a non domino accipiat atque vſucapiendi occaſionem domino præbeat ab eo momento, quo ignorare dominus deſinit. Diſtat autem poſſeſſio ab vſucapione, quod etiam ignorans poſſidere incipit,

cipit, non tamen vsucapere. Quare etiam distare oportet
 ius romanum a naturali, quo omnis vsucapio, tamquam iur-
 is romani inuentum, exulat, si quaeritur, vtrum possessio
 adquiratur per procuratorem sine dominio, an vtrumque;
 et rursus, si vtrumque, quid prius, possessio an dominium,
 separatim, an coniunctim atque simul. Quod iure naturali
 valet de occupatione putatiua, valet etiam de acceptione
 procuratoris, quum ab eo acceperit, quem dominum cre-
 deret. Adquisita est mandanti bonae fidei possessio, euan-
 escens, simul ac verus dominus appareat. Est igitur, cu-
 ius nomine traditum est atque acceptum, domini loco,
 quamuis traditionem ignoret, donec vel ipse, vel eius pro-
 curator comperiat se ab eo accepisse, cui deerat ius alie-
 nandi. Domino vero tradente, non tantum possessio ad-
 crescit mandanti, sed etiam vna cum ea dominium. Et qui-
 dem ob causae continentiam, quum dominium hoc casu a
 possessione separari nequeat. Quod iure romano dicatur,
 possessionem adquiri per procuratorem atque per hanc do-
 minium, ideo factum esse res ipsa docet, vt iure certum sit
 atque satis definitum, quid eo casu mandati domino adiciat-
 ur, si a non domino acceperit, quum dominium translatum
 non sit ex voluntate ipsius domini neque plus quisquam
 transferre possit in alterum, quam ipse habet; neque vsu-
 capio, si traditionem atque procuratoris acceptionem igno-
 ret, qui procuratorem sibi constituit, statim inchoari queat.
 Ne tamen frustranea sit vniquam procuratoris opera, neque
 res vlla, etsi domino videretur, non tamen omni possessore
 vacua, hac distinctione cauebatur, quae quamuis possessio-
 nem quodam genere a domino separet atque seiungat, ni-
 hilo minus tamen, si vnum altero abesse nequeat, non obstat,
 quo minus vtrumque sibi inuicem seruiat atque subtiliori iuri
 aequae ac aequitati naturali congruat.

PRAE.

PRAESES
A V C T O R I

S. D. P.

*Q*uae nostra memoria inualuit consuetudo, scribendi per procuratorem, merito inter turpissimas refertur ac perniciosissimas. Reipublicae interest, nosse non facultates solum civium, sed et ingenii vires, ut, quod sane firmissimum est communis salutis praesidium, pro viriun quisque indole ad praestanda patriae officia adhibeatur. Quae cum ita sint, impia sane et pestifera est fraus eorum, qui simulata virtute dignioribus munera praeripiant, quibus ferendis plane impares sint humeri. Sic saepius probitas laudatur et alget. Sic cultores, messis eorum sudore parta si relinquitur ignavis, amittunt litterae. Sic tandem vilescunt academiae dignitates. Tu Candidate Praestantissime ad has dignitates Tuo iure aspirans, de Procuratoribus et dominio per ipsos acquirendo scribendi capiens consilium, et rem propositam elegisti, et illam nullo usus procuratore proposuisti. Reddo Tibi hunc libellum haud exigua cura et eruditione conscriptum, ipsique, ut sit, quod esse debet, Tuae virtutis specimen, parum vel nihil addendum esse censui. Gratulor Tibi, quos fecisti, tam in scientia legum, quam in litteris, quae ad humanitatem pertinent, progressus, et ut Tibi omnia et nunc et porro eueniant ex animi sententia, summa votorum est.

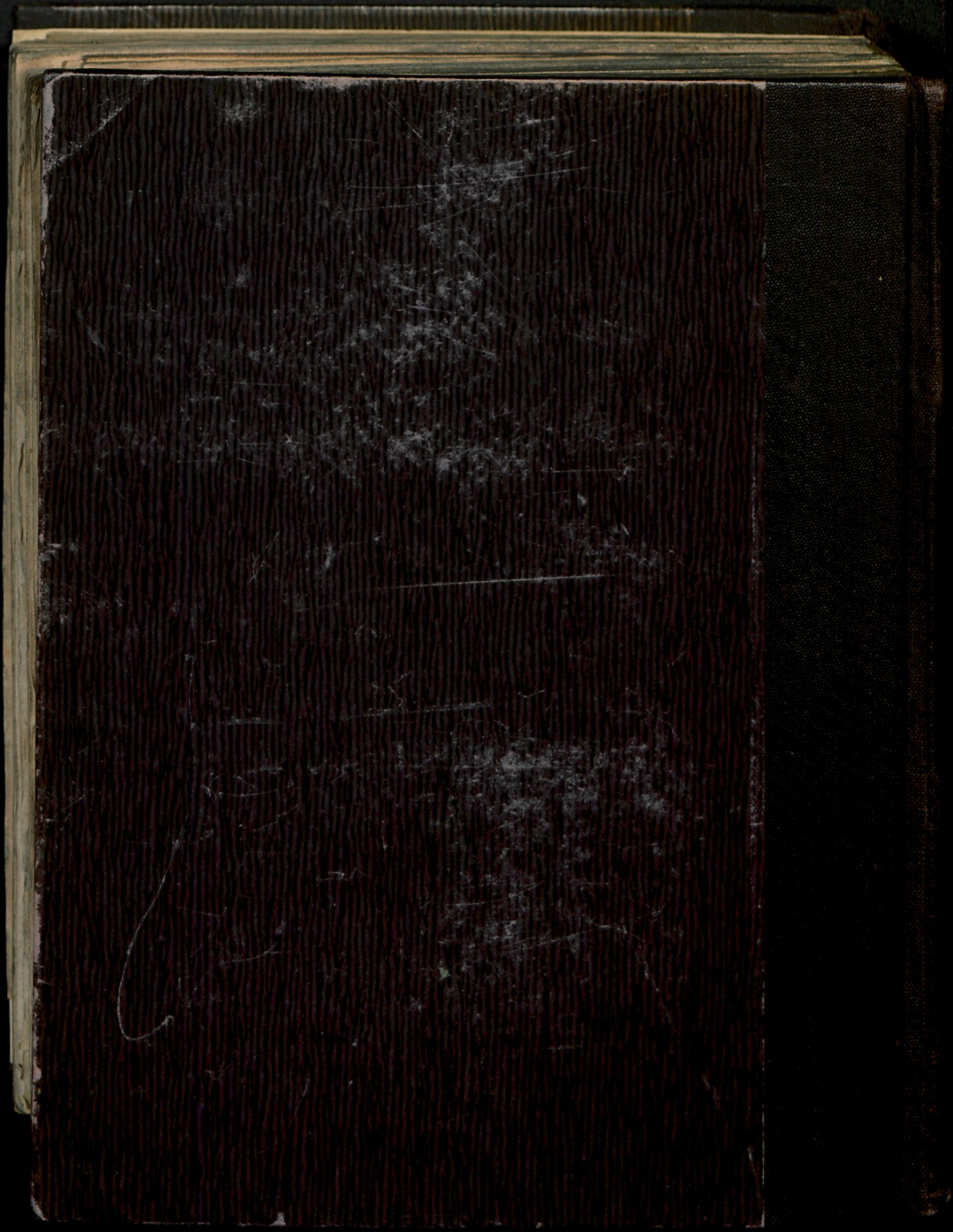
ULB Halle
002 265 427

3

(f) 56.

DE
DOMINII ADQVISITIONE
PER PROCVRATOREM

PRAESIDE
D. IOANNE CAROLO GEBHARDO
REINHARDO

IVRIS FEVDALIS IN ACADEMIA VITEMBERGENSI
PROFESSORE PVBLICO IVDICII PROVINCIALIS IN
MARCH. LVSATIAE INFER. ET FACVLT. IVRID
ASSESS. ORDIN.

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE
HONORIBVS

RITE CONSEQVENDIS
DIE XII. IANVARIJ CIOIOCCCLXXVIII
H. L. Q. C. DISPVTABIT

AVCTOR
CAROLVS FERDINANDVS SCHMID
IVRIS VTRIVSQVE CANDIDATVS

VITEMBERGAE
LITTERIS CAROLI CHRIST. DÜRRH ACAD. A TYPIS

P 186

